

Vi ber om unnskyldning for urett og utestengelse

Selv om vi har nytt godt av denne arven i 1000 år, har vi ikke alltid gjort ære på den.

Valgspråket til Lovjubileet taler om å se til fortiden for å forme fremtiden. Et lovjubileum er også en tid der vi må se tilbake med selvransakelse og ydmykhet. Kjerneverdiene til jubileet er likeverd, rettssikkerhet og frihet. I lys av disse verdiene og de fire merkene miskunn og sannhet, rettferd og fred, blir det klart at nordmenn i historien har sviktet på mange områder, ikke minst overfor det jødiske folk.

Fremfor å åpne våre hjerter og vise barmhjertighet, har vi til tider stengt dem og valgt hardhet. Fremfor å være modige nok til å fremme sannhet, har vi valgt løgn. Fremfor å løfte frem rett og rettferdighet, har vi valgt urett.

Det jødiske folk står på mange måter i en særstilling i historien med alt det har møtt av

urett og rasisme, forfølgelse og massedrap. Det er med stor sorg vi må erkjenne antijødiske holdninger og overgrep også i vår historie, helt fra middelalderen og til moderne tid.

Vi vil nevne vår Grunnlov, som i 1814 opprettet forbudet mot at jøder kunne bosette seg i landet, en skamplett i en lov vi ellers er stolte av. Det tok nesten førti år, over en generasjon, før dette forbudet ble opphevet.

Vi skammer oss over de altfor mange som var delaktige i grusomme handlinger under Holocaust, også i Norge.

Vi ber spesielt om unnskyldning for alle som sviktet da politi og andre nordmenn arresterte og deporterte norske jøder til nazistenes dødsleire og konfiskerte deres eiendeler. Selv om noen hjalp jøder med å flykte, visste mange hva som skjedde, uten å heve røsten. Vi hever røsten, blant annet med dette brevet.

Å ta et oppgjør med feiltrinn i fortiden, og å ta med oss det gode videre, hjelper oss å stake ut en stødigere kurs for fremtiden.

Det jødiske folk sin plass i Norge og i historien er en verdifull del av vår arv. Vi vil gjøre det vi kan for at vårt land skal være en trygg havn for det jødiske folk i denne tiden og i generasjonene som kommer.

Vi vil avslutte med å hilse jøder i Norge, Israel og andre land med fred.

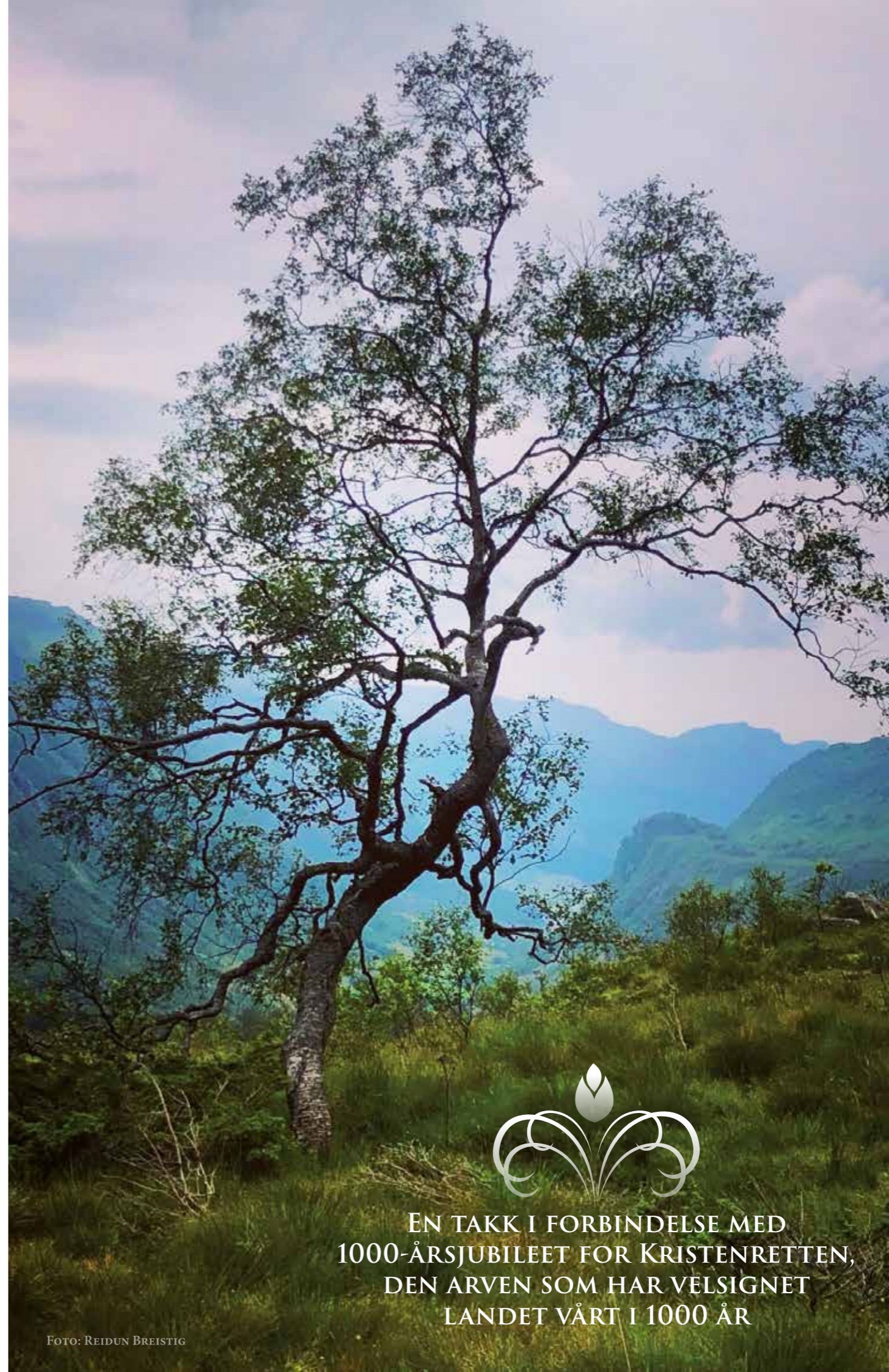

Initiativet til dette takkebrevet kommer i forbindelse med prosjektet *Returning to Jorsal*, der en planlegger en reise fra Norge tilbake til Jerusalem i Sigurd Jorsalfares kjølvann. Brevet er forfattet i et samarbeid mellom Bjørn Are Davidsen, tankesmien Skaperkraft og *Returning to Jorsal*. Foreningen *Jorsalfarere* står bak prosjektet som skal være en freds-, velsignelses- og dannelsesreise for de kommende generasjonene.

Initiativtakere/avsender:

returning2jorsal.com

**EN TAKK I FORBINDELSE MED
1000-ÅRSJUBILEET FOR KRISTENRETTE
DEN ARVEN SOM HAR VELSIGNET
LANDET VÅRT I 1000 ÅR**

FOTO: REIDUN BREISTIG

Til det jødiske folk i anledning 1000-årsjubileet for Kristenretten

Tusen takk

I anledning feiringen av 1000-årsjubileet for Kristenretten henvender vi oss til dere som ga oss utgangspunktet for det verdensbilde og menneskesyn som har vært fundamentet for vårt lovverk og vår tanke om rett og galt siden vår nasjon ble født.

Vi sier tusen takk for den velsignelsen som vi har nytt godt av i 1000 år

Ydmyk bønn om unnskyldning

Når vi ser tilbake på historien har vi ikke alltid returnert denne velsignelsen slik vi burde, men vi har til tider feilet, latt antisemittisme få rom og tiet når vi burde tale.

Vi ber om unnskyldning for all form for antisemittisme og jødehat i vår historie

Erklæring om fremtiden

I tråd med mottoet for jubileet om å se til fortiden for å forme fremtiden erklærer vi at fortidens feiltrinn ikke må få skje igjen.

*I fremtiden skal Norge være en trygg havn for det jødiske folk,
på lik linje med alle andre folkegrupper.*

Den jødiske arvens betydning

Jødiske impulser har hatt avgjørende betydning for mange land. For 1000 år siden fikk Norge en ny retning på lovtinget på Moster, ved innføringen av kristenretten. Den var inspirert av jødisk menneskesyn og virkelighetsoppfatning. For 750 år siden bygget Landsloven videre på dette og gjorde det til en plikt å ta seg av de fattige.

I anledning disse jubileene er vi takknemlige for sterke og gode jødiske verdier som har bidratt til å bygge det norske samfunn.

Vi gjenkjenner dette i grunnleggende verdier for landets styre, slik kong Olav Haraldsson (995-1030) viste i lovene som ble vedtatt på Moster i år 1024. Verdiane førte over tid til en omveltning av samfunnet, med menneskeverd og likhet for loven. Olav la vekt på at alle skulle ha én hviledag i uken. Ingen barn måtte settes ut i skogen for å dø og det var en god gjerning å gjøre slaver fri, slik vi finner det i Jesaja 61, i budskapet om frigjøring for dem som er bundet og et nådens år fra Herren. Livets verdi er et fundamentalt prinsipp i jødisk lov og en kjerneverdi i jødisk tradisjon. Dette gjenspeiles i at det etter hvert ble slutt på menneskeofring.

Vi ser det også i tankene som inspirerte kong Magnus Lagabøter i 1274 da han laget den norske landsloven. En lov så god at den ble brukt i firehundre år og har formet norsk kultur på avgjørende måter. Blant viktige tanker den bygger på er Salme 85.11 som uttrykker idealene engasjerende og vakkert når den forteller at «Miskunn og sannhet skal møte hverandre, rettferd og fred skal kysse hverandre». Inspirert av lærde i Paris og Castilla der sefardiske jøder

inngikk i lærdoms- tradisjonen, omtalte Kong Magnus disse billedlig som «Guds fire døtre», som alle måtte være fornøyde når det dømmes. Slik det legges vekt på i Landsloven, må en dom være sann og rettferdig, vise nåde og skape fred.

Tidligere hadde styrke og makt vært goder i seg selv, og den som hadde makt fikk bestemme hva som var rett. Men med de nye lovene ble makt og rett skilt - rett var ikke noe som de sterkeste bestemte. Dermed var en herre sin makt over trellede mye mindre. Fedre og brødres makt over kvinner ble også mindre, og en kvinne skulle etter hvert gi sitt samtykke til ekteskap, og selv si ja til at hun ville gifte seg. De rikes makt over de fattige ble redusert, og etter hvert fikk man en regel om å gi gaver til de fattige, en almisseplikt. Over tid ble både slaveri og hevnetten borte, og kvinner og fattige fikk nye rettigheter.

Den jødiske virkelighetsforståelsen påvirket oss også på andre måter. Å gå fra troen på mange guder i naturen til én Gud bak naturen, førte til en tro på lovmessigheter man kunne oppdage. Dette bidro til en utvikling som peker frem mot moderne vitenskap.

Vi er takknemlige for tankene som bidro til at Norge ble endret på helt avgjørende måter. Mange av dem er så selvfølgelig i dag, at vi ikke tenker over dem.

Når vi nå forstår mer av hvilken betydning dette har hatt for oss, gir det oss et ønske om å reflektere over denne arven og rette en stor takk tilbake.